

Köztudomású különben is, hogy a vadásztörvénynek immár minden szakasza módosításra szorul. Az új törvény tervezete már készen is van és pedig már egy évtizede; úgy hogy most már ezen tervezetet is revidiálni kell a mai viszonyoknak megfelelőleg!

Legyen szabad ez alkalomból annak a nézetemnek kifejezést adni, hogy a nemzeti élet kifejlődését nagyban gátolná, aki az új törvény megalkotásánál a külföldi vadászoknak hazánk vadászterületein legujabban észlelhető térfoglalásáról megfeledkeznénk.

Ha a nemzeti állam kiépítéséről nemcsak beszélni akarunk, hanem azt tényleg meg is óhajtjuk valósítani, akkor az teljesen lehetetlen állapot, hogy a külföldi tőke a vadászat mezejéről a magyar embert és honpolgárt egyszerűen kiűzze.

A magyar vadászterületek tehát magyar honpolgároknak biztosítandók s a *külföld a bérletekből teljesen kizárandó*. Próbáljon magyar ember a külföldön, bár csak a szomszéd Ausztriában is, vadászbérlethez jutni! Azoknak nemzeti érzékük ezen a téren is megnyilvánul s nem érzik azt a nagy boldogságot, amit a „gavallér“ s lovagias magyar, ha az osztrák, vagy cseh főúr vagy pénzarisztokrata itteni vadászata után vállát barátságosan megtapogatja, vagy kezeit „mosolygó lekötelezettséggel“ megszorongatja.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az erdő- és gazdatisztek nyugdíjügye. A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete (melynek tagjai között azonban alig egy-két erdőtiszt van), a közelmúltban küldöttséggel járult a földmivelésügyi miniszter elé, amely az egyesületnek egyik múlt évi beadványa kapcsán a magánszolgálatban álló gazdatisztek nyugdíjügyének rendezését kérte. Minthogy az Országos Erdészeti Egyesület ugyancsak a múlt évben felterjesztésében szintén szükségesnek jelezte a kormány előtt, hogy a magánszolgálatban álló erdőtisztek aggkori ellátásáról gondoskodás történjék, érdekekkel bir reánk nézve is az a válasz, amelyet Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter Bujanovich Sándornak, a küldöttség vezetőjének adott.

A miniszter letett arról a reményről, hogy a nevezett egyesület által fenntartott nyugdíjintézettel az általános gazdatiszti nyugdíj elérhető volna. Minthogy az új terv szerint a nyugdíj-járulékok úgy a tisztet, mint a szolgálatadót terhelnék, kötelességének fogja tartani úgy a gazdatisztekkel, mint a gazdákkal érintkezésbe lépni és közöttük az ügy megoldására nézve lehetőleg teljes egyetértést létesíteni, mert csak így véli az ily szociális kérdéseket általános megnyugvásra megoldhatni. Reméli, hogy lehetséges lesz az érdekelt tényezőket összehozni s ennek megtörténte után fog végleges álláspontot foglalni és a kormánynak a törvényhozási akció iránt javaslatot tenni.

Mindenesetre kívánatos volna, hogy az ügy mielőbb konkrét alakot öltene és ez a fontos szociális kérdés is megoldatnék.

A közalapítványi erdők személyzete az 1908. évi költségvetés szerint az egyes fizetési osztályokban következőképpen oszlik meg:

VI. fizetési osztály	2 állás	} 42 ⁰ / ₀
VII. " "	1 "	
VIII. " "	6 "	
IX. " "	6 "	} 29 ⁰ / ₀
X. " "	4 "	
XI. " "	1 "	} 29 ⁰ / ₀ .
Erdőgyakornok	1 "	

Az eloszlás e szerint kedvezőbb, mint a földmivelésügyi miniszterium alá tartozó erdőtiszteknél, kívánatosnak mutatkozik azonban még mindig a VII. fizetési osztálybeli állások szaporítása a VIII-beliek rovására és a XI. fizetési osztály beolvasztása a X-ikbe.

A faárverési hirdetményekről ír a „Magyar Faipar és Fatereskedelem“ f. é. 3. számában egy m. k. erdőmester. Kifogást emel — nézetünk szerint igen helyesen — a fa értékesítésénél gyakran követett ama eljárás ellen, hogy az árverési hirdetményben csak a törzsszám jelöltetik meg, a köbtartalom nem, s hogy a becslési jegyzékbe sem engednek betekintést a venni szándékozókna, akik ilyképpen kénytelenek sokszor körülményes saját-becsléseket végezni, holott különben a birtokos által végzett becslés adataiban megnyugodnának. Ez az eljárás a versenyt csökkenti és sok jó vevőt távoltart az árveréstől, mert vagy nincs elég ideje és

személyzete a becslés keresztülvitelére, vagy az ezzel járó és esetleg kárba vesző költségektől riad vissza. Czikkiró tehát úgy az erdőbirtokos, mint a fakereskedő érdekében azt kívánja, hogy a törzsszám mellett mindig a köbtartalom is (hozzátehetjük, hogy: választékonként) tétessék ki az árverési hirdetményben és a részletes becslési jegyzékbe való betekintés is engedtesse meg.

„A tüzelőfa kérdéséhez“. Hazánk különös ellentéteket rejt magában. Az ország északi, keleti és délkeleti részein az erdőnek ezer az ellensége, mindenki csak az erdő rovására akarja legelőjét bővíteni, az erdő fájából akar meggazdagodni és bármely közszükséglet felmerülésénél az első gondolat a rendkívüli fahasználat kérelmezése. Az Alföldön és az ország nyugati részeiben, különösen a Dunántul egyes magasabb műveltségű megyéiben már más a közhangulat. Itt nagyon is jól meg tudják becsülni az erdőt, gondozásban és ápolásban is részesítik. A fahiány tanította meg erre a népet, a mely most helyenkint valóban szeretettel foglalkozik erdejével.

Páncél Ottó kir. erdőfelügyelő ur szívésségéből alább közöljük Gödöllei József, Peresd, baranyamegyei község plébánosának a Pécsi Napló f. é. január 25-iki számában megjelent czikke egyes részeit, amelyek élénken bizonyítják, hogy az ország egyes vidékein a fa szűke mennyire megváltoztatja a gondolkozásmódot.

Én a sokféle drágaság közül most csak egyet veszek föl, a tüzelőfa kérdését. Ugy vélem, van ennek a kérdésnek akkora fontossága, aminél fogva érdemes róla beszélni, még pedig olyan irányban, ami a tüzelőfa-inség elenyészteséhez, vagy legalább mérsékléséhez eszméssel kívánna járulni.

Hogy a pécsi fakereskedésben az aprított tűzifának métermázsája 3 K 20 f., ez onnan van, mert a falusi gazdák nem árasztják el már úgy a piacot fafeleslegükkel, mint a régebbi években; ennek ismét az az oka, hogy maguk a falusi gazdák legnagyobb része sem tud hol venni elegendő tüzelőanyagot. Abból a csekélyke községi erdőből jut talán elég az egésztelkesnek, de a féltelkesnek már csak a fele jut, a negyedtelkes meg már ott van, hogy kénytelen magas áron az egésztelkestől venni, ha ugyan kaphat. Pedig aztán vannak még birtoktalanok is, mesteremberek, kisházások, zsellér napszámosok, hát ezek mit csináljanak, ha a fának régi öleért az eladók 30—40 koronáról beszélnek? Így az egyesek feleslegét megemészti a falu szüksége, kifelé pedig a piacra alig kerülhet valami.

Van ugyan a népnek a baj gyógyítására igen életre való eszméje, de ami még eddig — egy vagy más okból — kevés eredményt mutat fel. Evégre a nép érzeke az ákáczaültetést szemelte ki, mint amely fa tüzelésre is alkalmas. emellett gyorsan növekszik, úgy hogy már 8—10 éves korában bátran használ-

ható, a letarolt helyen pedig csakhamar újra hajt s utána már a második évben ritkítással rózsét szolgáltat. A beültetendő területekre nézve azonban a helyi viszonyok s az egyesek érdekei miatt a megválasztás módjai eltérők lehetnek, sőt tényleg eltérnek egymástól.

Láthatunk ugyanis nem ritkán területeket, amiket az illető községek vagy egyes tulajdonos gazdák már eddig is beültettek s most a faszúk időben a szerencsés gondolatnak már nagy hasznát veszik. Ily területek a közlegelők silányabb részei az oly községekben, ahol azok a kiosztás által még nem szükkítették. Az egyes gazdák a birtokaikon levő vizmosásokat, vagy más nehezen művelhető részeket szintén beültették. Ez az eljárás már teljesen megfelelő és maga-magát prosperálja ott, hol a közlegelő elég nagy arra, hogy annak nélkülözhetőbb részei beültetve, az egész községnek elegendő famennyiséget adhatnak. De az a baj, hogy ezt az eljárást mindenütt alkalmazni nem lehet, már csak azért sem, mivel — tudtom szerint — a mi Baranyánkban igen sok helyen a közlegelők tetemes részben ki vannak osztva s így nincs olyan ágagtól kinálkozó terület, ahol a községi erdőből való csekély faizást még ákáczaültetéssel is lehetne pótolni.

Ami a népnek egészséges, megfigyelő gondolkodása az ily helyeken sincs kellő tanács nélkül. Látja a nép, hogy néhol az uradalmak dülőföldjei útszéli ákácza-sorral vannak szegélyezve és hogy azok az ilyen fából gyakran nemcsak magukat, hanem a béreseket is képesek tüzelőanyaggal ellátni. Azt mondják hát a rázorultabbak, hogy tegyünk úgy, mint az uradalmi béről, szegyük be a földjeink dülőit ákácza-sorral, így még akinek csak egy negyedtelek birtoka van is, a 8—10 helyen fekvő parcellái végében terem elég tüzelőfapótléka. Csakhogy itt meg a jó szándék a nagyobb birtokosnak a nem akarásán, sőt ellenszegülésén törik meg. A nagyobb birtokos úgy gondolkozik, hogy van ő neki a községi erdőből elegendő fája s ennél fogva ellene működik annak, hogy a szántóföldje mellett vagy azzal szemközt levő szomszédságban olyan fasor legyen, ami árnyékával az ő földjét nyomja és ami a levágás után a hajtásaival az ő területét is felverje. Pedig talán az volna az igazság és emberség, hogy ha a nagyobb birtokának nincs is éppen közvetlen szüksége a külön fatermelésre, azért ha már teremne neki is, mégsem veszne nála kárba, mert a felesleget eladhatná jó pénzért, a szegényebbet pedig a maga kára nélkül boldogulni hagyná. Hanem hát a magánérdek, a rövidlátó önzés persze minden jót elront.

Van azonban evégre a nép között még más radikálisabb eszme is, aminek alkalmazása szintén az olyan helyekre való, hol a közlegelők a kiosztás által szűkebb területre szorítottak. Ezen eszmének abban áll a tervezése, hogy a legelő-osztalékföldről, melyek már a kiosztás előtt is jórészt erdők voltak, közakarattal egy olyan dülőt kellene ültetés alá fogni, amiben a község minden birtokos gazdájának része volna. De ez a termelés — bármilyen józannak lássék különben — csak a szegényebb rész tervelése, jobban mondva álmódosása, mert rögtön elő áll a nagyobb birtok s a szegényebbnek ilyenformán prédikál: Én a szántóföldembe ákácztát ültetni nem akarok és mindent elkövetek, hogy mások se ültessenek a magukéba.

De vajjon nem volna-e mód, melylyel az ily nagyfontosságú, mindenkit érdeklő, szinte közgazdasági dologban a szegényebbnek pártjára állani s őt az igyekezetében elősegíteni. Ugy látszik, hogy van. Ha a hatóságnak közgazdasági érdekből van hatalma a gyümölcsösökben a hernyófészkeket leszedetni, a herésekből az arankafoltokat kiegészíteni, az elhullott állatot a dögtemetőbe takarítani, a szérű helyeket kimutatni: hát arra nem volna-e ereje és bölcsessége, hogy a tüzfahiány pótlását, midőn már meg van rá az eszme és a szükségesség érzése, lehetővé tegye és aki erre törekszik, azt a védelme alá fogja?

Az erdeifenyő bábaseprőjéről. W. Jang vizsgálatai szerint néhány bábaseprő esetében a *Rosellinia malacotricha* Mesl. gombafajt találta, amely azonban csak korhadéklakónak (saprophyt) tekinthető. A legtöbb — sőt valószínűleg valamennyi — esetben a bábaseprő keletkezésének az okát az évenként ismétlődő csucsrügy-sérülésben látja rovarrágás következtében, minek folytán a szomszédos rügyek gomolyszerűen csoportosuló hajtásokat eredményeznek. E jelenség folytán a hajtások szárcsomóinak tetemes megrövidülésén kívül, a tűk eltörpülése is észlelhető. A 40—80 mm-nyi tűhosszuság helyett, az észlelt leghosszabb tűk 30 mm-nek felelnek meg. Minden jel tehát azt látszik gyaníttatni, hogy ez esetben táplálkozási zavar forog szóban, amennyiben a legtöbb táplálóanyag a pótlórügyek alakítására fordítatik. Erre vall a gyantajáratoknak mindenütt tapasztalható redukciója is. Mig az erdei fenyőre (*Pinus silvestris*) tiznél több a normális gyantajáratok száma, addig a bábaseprők 48 megvizsgált tűjén 15 esetben 6, 13 esetben 7, 9 esetben 9 és csak 2 esetben 10 gyantajarat volt található. *Tétényi.*

Eperfák pusztulása *Gibberella moricola* által. Az olaszországi Roviggo mellett 1905-ben 600 eperfa került ültetés alá, melyek legnagyobb része sajátyszerű törzskiszáradás folytán tönkrement, jóllehet azok ültetése a kellő óvatossági eljárásokkal történt. A pusztulás a rügyfakadás időszakában következett be, a csemeték átlagosan négy esztendősek voltak. A megvizsgált összes fákön a törzseket tömérdek fekete bibircs borította, melyek mikroszkópos vizsgálat alapján a *Gibberella moricola* jellegzetes peritheciumaikat mutatták; ezeken kívül a téglavörös színű *Fusarium lateritium* gomba jelenléte volt megállapítható. Néhány esetben csupán valamely *Nectria*-faj éretlen peritheciuma is jelen volt.

*Briosi és Farneti a *Gibberella* és *Fusarium* között levő gene-*

tikus összefüggést kísérleti úton megállapították. Ugyane kutatók érdeme annak a kiderítése, hogy az eperfák rügyeinek pusztulása a *Fusarium lateritium* gombának tudandó be, valamint hogy a *Gibberella moricola* az őszkor megjelenő gombaalak, mely a nyár folyamán fejlődő rügyeknek a fertőzését okozza.

Mielőtt a megnevezett kutatók e betegségnek paraszitikus eredetét megállapították, általános volt az a nézet, hogy annak oka meteorológiai viszonyokban rejlik (köd, fagy, hőmérsékleti hirtelen ingadozások), melyeknek azonban csak közvetett behatás tulajdonítható. Valószínű ugyanis, hogy e körülmények az eperfát a fertőzésekre hajlamosítják. V. Peglion is azt véli, hogy az általa szintén vizsgált hasonló esetekben a prédispozíció okai a közel-múlt tavasz meteorológiai viszonyaiban keresendők; a márczius zimankós volt, amikor az ültetések történtek, április elején pedig éjjeli erős derek voltak.

Tétényi

A sün (*Erinaceus europaeus* L.) természetrajzához. (Kérdés.) Egyelőre szűkebb körben, bizalmas kollégák között óhajtok egy érdekes kérdést felvetni, melyre — biztosan hiszem — jön is majd mindenféle, a kérdésben érintendő állatéleti jelenségnek talán végleges érvényű körvonalozására is elegendő tapasztalat és véleménynyilvánítás.

Arról volna ugyanis szó, miszerint igaz-e, hogy a sün (*Erinaceus europaeus* L.) — népies nyelven: sündisznó, tüskésborz, tüskésdisznó, földi disznó stb. — a földön heverő gyümölcsökre hemperedve, a tüskéire szuródott gyümölcsessel ballagna vissza vaczkába?

Long Vilmos dr. természetbuvár — eltekintve ez esetben attól, hogy a reklámot hajhászó Amerikában — pár hónap előtt tankönyvekben is publikálta azon állítását, hogy a sün tényleg meghemperedik az aszalás végett napra kiterített alma között, bizonyára azon szándékkal, hogy zsákmányát fáradság nélkül saját hátán hurcolhassa haza! Long ezen 's egyéb hasonlóan fantasztikusnak tetsző állítása miatt meglehetősen goromba támadást kapott éppen Roosevelttől, az Egyesült-Államoknak ismert elnöke részéről.

Én szintén azt vagyok hajlandó állítani, hogy a sünnnek jelzett taktikája tény. Magam nem láttam ugyan, de egy öreg erdőőr,

ki báró Inkeyék iharosi uradalmának „Burja“ nevű erdőrészt 38 év óta lakja, többször (tehát nem egyszer!) észlelte, miszerint a sün — mely ott meglehetősen számban fordul elő — akárhányszor megteszi, hogy az erdőben terítéken fekvő vadkörteire hengeredik és az így tüskéire szurt körteket magával is viszi.

Részemről e többszörösen észlelt és feltétlenül megbízható forrásból vett tapasztalatot hajlandó vagyok akceptálni azon hármaskör alapján, mely szerint:

a) Bár a sün (*Erinaceus europaeus*) a rovarevők (*Insectivora*) rendjébe tartozik, zápfogainak eltompult csucsa és a tapasztalás arra mutatnak, hogy gyümölcsökkel és magvakkal is kiadón táplálkozik;

b) A sün, tudatában lévén annak, hogy hátbőrének tüskéi úgy védelmi, mint támadó helyzetében rendkívüli eredménnyel használhatók, nincs okunk kételkedni abban, hogy tüskéit élelemszerzésre a fenti módon segítségül ne venné;

c) Mint téli álmot alvó állatnak, a sünnnek is tagadhatlanul bizonyos mértékű takarékosági érzéke van és ez készteti arra, hogy buvóhelyére a gazdag vadkörte-teritékből egyszerre minél többet elcipelhesse. Érzékeinek bámulatos finomságát igazolja az említett esetben a vadkörte, mint hosszabb ideig eltartható gyümölcsnek előszeretettel történt kiválasztása.

A sün, mint leginkább erdőn élő állat, első sorban bennünket, erdészeket érdekel, ezért erős a reményem — figyelmeztetve egyben az erdő-, szőlő- és vadőrök, valamint pásztorok sokszor elfogadható bemondásainak szükségességére — hogy e nyílt kérdést magunk között is, hogy úgy mondjam: *pro domo* minden oldaláról tisztázhatjuk.

Barthos Gyula.

Gazdasági előadások Komárom megyében. A Komárom-megyei Gazdasági Egyesület által rendezett népszerű gazdasági előadások sorozatában örvendetesképpen az erdészeti is kiveszi részét. Amint értesülünk, *Pöschl* Ferencz m. kir. főerdész a legelőkérdésről és a tagosításról tart előadásokat.

Halálozás. *Bónis* Kálmán m. kir. erdész, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja (Fenyvesvölgy, Ung m.) m. hó 14-én 36 éves korában elhunyt. A gyászbeszéről az ungvári m. kir. főerdőhivatal tisztikara külön gyászjelentést adott ki.